

7. Børn og unges forbrug af nikotinprodukter (O)

Sagsnr.: 24-003967

Åbent

Kompetence

Sundhedsudvalget (O)

Beslutningstema

Sundhedsudvalget orienteres om børn og unges brug af nikotinprodukter.

Indstilling

Chefen for Sundhed og Ældre indstiller,

1. at Sundhedsudvalget tager orienteringen om børn og unges brug af nikotinprodukter til orientering.

Sagens indhold

Sundhedsudvalget besluttede på deres møde den 5. februar 2024 punkt 8, at de på et kommende møde skulle orienteres om 'Unges (mis)brug af nikotinprodukter - herunder Slagelse Kommunes indsats på området.'

Børn og unges brug af nikotinprodukter

Andelen af børn og unge, som bruger røgfri nikotinprodukter, er steget voldsomt de seneste 5-10 år. I Danmark bruger ca. hver tredje (31 %) af alle børn og unge mellem 15 og 29 år en form for nikotinprodukt enten hver dag eller lejlighedsvist. Ca. halvdelen (14,7 %) af dem, der bruger nikotinprodukter, bruger udelukkende andre nikotinprodukter end cigaretter, fx puffbars (e-cigaretter), nikotinposer eller snus.

Det er særligt røgfrie nikotinprodukter som snus og nikotinposer, der er udbredt blandt børn og unge. 11,4 % af de 15-29-årige bruger røgfri nikotinprodukter, 3,8 % bruger e-cigaretter, og 0,4 % bruger opvarmet tobak.

Der ses også en variation i forbruget af nikotinprodukter på tværs af uddannelsesniveau. 11 % af eleverne på en erhvervsuddannelse og FGU bruger e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist, mens dette gælder for 2 % af de unge på en mellemlang eller lang videregående uddannelse. Røgfri nikotinprodukter bruges i høj grad blandt børn og unge på en erhvervsuddannelse og FGU (16,1 %), en gymnasial uddannelse (17 %) eller en kort videregående uddannelse (17,7 %) (Vidensråd for Forebyggelse, 2022).

Konsekvenser ved nikotinbrug

Når man ser på skadevirkningerne af nikotin på børn og unges helbred, er det især påvirkningen på hjernens udvikling, som er bekymrende. Hjernen er først færdigudviklet ved 25-30-års alderen, og brug af nikotin i ungdommen har negativ indflydelse på hjernens udvikling på flere områder.

Nikotin har følgende helbredsrisici (Vidensråd for Forebyggelse, 2022):

- Nikotin er afhængighedsskabende
- Nikotin øger sandsynligheden for at blive afhængig af cigaretter og andre rusmidler i almindelighed
- Nikotin skader den kognitive funktion bl.a. ift. opmærksomhed, motivation og selvkontrol
- Nikotin kan fremkalde symptomer på angst og depression
- Nikotin og stress påvirker hinanden negativt og er gensidigt forstærkende
- Nikotin kan medføre inflammation i hjernen, som øger risikoen for depression, angst og afhængighed
- Nikotin øger risikoen for forhøjet blodtryk, hjertesygdom og blodpropper
- Nikotin skader tandkødet, mundslimhinderne og tænderne.

Forebyggelse af nikotinbrug

Barndommen og ungdommen er både en periode med øget risiko for at blive afhængig af nikotin og en særlig sensitiv periode for varige skadeeffekter af nikotin. Baseret på evidensen for nikotins skadelige effekter på børn og unges helbred, er der god grund til at være bekymret, når et stigende

antal børn og unge bruger nikotinprodukter. Der er derfor behov for indsatser, som kan forebygge brugen af nikotin og forebygge yderligere afhængighed og skade (Vidensråd for Forebyggelse, 2022).

Der kan drages væsentlige paralleller mellem traditionel tobaksforebyggelse og forebyggelse af nikotinprodukter. Den mest effektive forebyggelse opnås gennem flerstrengede indsatser, som kombinerer statslige strukturelle indsatser med lokale tiltag og ved at inddrage så mange aktører som muligt. Som kommune kan man derfor sikre, at den givne lovgivning håndhæves fx røgfri og nikotinfri skoletid, indføre røg- og nikotinfrit idræts- og fritidsliv samt sikre, at der tilbydes hjælp til ryge- og nikotinstop (Vidensråd for Forebyggelse, 2022).

Indsatser i Slagelse Kommune

Folkesundhed har de sidste mange år arbejdet systematisk og strategisk med tobaksindsatsen i Slagelse Kommune. Tobaksindsatsen tager afsæt i den bedst tilgængelige viden på området og Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakke omkring tobak, som også omhandler produkter som e-cigaretter og røgfri tobak dvs. snus, tyggetobak m.m. Tobaksindsatsen er bygget op omkring tre spor. Der arbejdes med:

- at fremme tobaks- og nikotinstop
- at fremme tobaks- og nikotinfri miljøer
- at forebygge tobaks- og nikotinstart blandt børn og unge

Se bilag 1 for overblik over tobaks- og nikotinindsatsen i Slagelse Kommune.

Der tilbydes gratis rygestop til borgere og medarbejdere i alderen 16 år og opefter via kommunens rygestoprådgivere. Når man deltager i et rygestoptilbud, får man tilskud til rygestopmedicin og nikotinsubstitution. De nuværende rygestoptilbud har meget lidt fokus på røgfri nikotinprodukter, da der er begrænset viden og evidens om stoptilbud til denne slags produkter.

I efteråret 2023 forsøgte Folkesundhed at etablere et nikotinstopforløb på ZBC i Slagelse med inspiration fra et vellykket tilbud på Næstved Gymnasium. Det var dog vanskeligt at rekruttere unge til tilbuddet i Slagelse (kun to tilmeldte) og da forløbet startede, mødte ingen af dem op. Folkesundhed vurderer, at der skal etableres særlige rammer og aftaler for afholdelse af ryge- og nikotinstop på uddannelsesinstitutionerne, hvis lignende skal afprøves igen, fx at eleverne ikke får registreret fravær, når de deltager i ryge- og nikotinstopforløbet.

Fremtidige perspektiver

Center for Klinisk Forskning og Forebyggelse, og Rygestopkonsulenterne A/S er ved at udvikle et stopforløb for unge, som bruger tobaks- og nikotinprodukter, samt en uddannelse til rådgivere i unges tobaks- og nikotinstop. Stopforløbet og uddannelsen afprøves i 2025, og findes der en positiv effekt af indsatserne, tilbydes de efterfølgende til alle kommuner.

Folkesundhed har i samarbejde med Rygestopkonsulenterne A/S, Børn og Unge samt Skole udarbejdet en ansøgning til Sundhedsstyrelsens 'Pulje til udvikling af ryge- og nikotinstoptilbud til børn og unge 2024-2027'. Ansøgningsfristen var d. 11. marts 2024, og der forventes tilbagemelding senest andet kvartal 2024.

Retligt grundlag

Bekendtgørelse af lov om røgfrie miljøer (LBK nr. 581 af 26/03/2021), som bl.a. beskriver rammerne for røgfri skoletid på alle grundskoler, kostskoler, efterskoler og ungdomsuddannelser. Røg- og nikotinfri skoletid betyder, at der ikke må ryges, dampes eller snuses i skoletiden – hverken på eller uden for matriklen.

Sundhedsloven § 119 stk. 1, som beskriver, at Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, ved varetagelsen af kommunens opgaver i forhold til borgerne, at skabe rammer for sund levevis og stk. 2, som beskriver, at kommunen skal etablere forebyggende og sundhedsfremmende tilbud til borgerne.

Økonomiske og personalemæssige konsekvenser

Ingen bemærkninger.

Tværgående konsekvenser

Ingen bemærkninger.

Sagens videre forløb

Ingen bemærkninger.

Beslutning i Sundhedsudvalget den 8. april 2024

Fraværende: Ingen

At 1: Sagen taget til orientering.

Sundhedsudvalget afventer svar på den ansøgning, der er sendt til Sundhedsstyrelsen før stillingtagen til videre indsatser.

Bilag

24-003967-2 Bilag 1 - Tobaks- og nikotinindsats i Slagelse Kommune